

Stockholmskällan

Källkritik på Slussen – Hur såg Stockholm ut förr?

Det här är en övning i källkritik, att "kritiskt granska, tolka och värdera källor som grund för att skapa historisk kunskap" som det står i läroplanen.

Till dig som är lärare

I den här uppgiften tränar eleverna:

Historia

- historisk referensram
- historiska begrepp
- källkritik

Källmaterial till lektionen

1. Målning av Slussen, 1898
2. Foto av ångspårvagn, 1896
3. Foto av Slussen, 1896
4. Foto av Slussen, 1925
5. Karta, 1899

Hur vet vi att bilden är sann? I den här övningen använder vi olika historiska källmaterial som kan bekräfta, eller överbevisa varandra. Med hjälp av de källkritiska kriterierna *äkthet*, *närhet* och *tendens* får eleverna resonera om källornas tillförlitlighet. Lektionen går att göra både som digital och som fysisk lektion.

Eleverna tränar också på att reflektera över hur urvalet av källmaterial styr berättelserna om historien kan påverka historieskrivningen.

Förberedelser för digital lektion

- Eleverna hittar målningen på <https://stockholmskallan.stockholm.se/post/4717>.
- Tanken är att eleverna arbetar med en uppgift i taget. Ni kan ha gemensam avstämning efter varje uppgift.

Förberedelser för fysisk lektion

- Skriv ut källmaterialen som finns med i den här instruktionen, enkelsidigt.
- Tanken är att eleverna arbetar med en uppgift i taget. Ni kan ha gemensam avstämning efter varje uppgift.

Instruktion

- Låt eleverna diskutera och resonera enskilt, i grupper eller helklass, under din ledning. Du kan välja att använda alla de olika källmaterialen i uppgiften, eller bara något eller några av dem.
- Eleverna arbetar med en uppgift i taget. Steg för steg får eleverna mer information och fler frågor att ställa till källmaterialet.
- Avsluta exempelvis med en gemensam diskussion om representativitet, vem källmaterialet kommer ifrån och vems perspektiv av historien vi får se.

Stockholmskällan

Källmaterial 1. Utsikt över Slussen 1898

Uppgift 1: Vad är det du ser?

Titta närmare på källmaterialet.

1. Vad är det för sorts källmaterial? Vad ser du i bilden?

Vilka fordon ser du? Hur ser flaggorna ut på bilden? Hur gammal är bilden tror du?

2. Vem har målat tavlan, och när? Var finns originalet – den riktiga tavlan?

3. Spårvagnar, hästar och människor flyttar på sig. Hur kan vi veta att bilden stämmer?

Stockholmskällan

Källmaterial 2. Foto av ångspårvagn 1896

Källmaterial 3. Foto av Slussen 1896

Uppgift 2: Vad händer när två källor säger samma sak?

1. Blir målningen mer eller mindre trovärdig nu, när du också har fotografier att jämföra med? Förklara varför!

2. Vilka andra foton skulle du vilja se för att kontrollera hur trovärdig målningen är?

Stockholmskällan

Källmaterial 4. Foto av Slussen 1925

Uppgift 3: Vad händer när vi använder material från olika tid?
Det skiljer nästan 30 år mellan målningen och fotot.

1. Vad är olika mellan bilderna?

2. På vilket sätt gör det här fotografiet målningen mer eller mindre trovärdig?

Vem var konstnären?

Uppgift 4. Vem var Carl August Tholander?

Du behöver ta reda på information om Carl August Tholander för att avgöra om han kan ha målat tavlan på plats i Stockholm.

1. Gå in på [Sök i Rotemansarkivet](#) på Stockholms stadsarkivs hemsida, och sök efter Carl August Tholander för att kontrollera om han har bott i Stockholm. Där registrerade Stockholm stad alla stockholmares bostadsadresser 1878-1926. Vad får du för resultat?

2. Sök information om Carl August Tholander och gör en kort biografi över honom. Skriv ned några viktiga fakta om hans liv som gör det troligt att han målade tavlan på plats i Stockholm?

De källkritiska kriterierna

Uppgift 5. Vilka källor kan vi lita på?

Det finns fyra kriterier för ett trovärdigt källmaterial. Om alla fyra kriterierna är uppfyllda är chansen stor att

- 1. Äkthet** *Är källan äkta eller är den förfalskad?*
- 2. Närhet** *Är källan lika gammal som händelsen eller är den gjord senare?
Var personen där eller någon annanstans?*
- 3. Tendens** *Är källan neutral, positiv eller negativ?*
- 4. Beroende** *Är det en förstahandskälla eller andrahandskälla?*

1. Är målningen äkta? _____

2. Är målningen från samma tid som motivet? _____

3. Var konstnären vid Slussen när han målade eller var han någon annanstans?

4. Ger målningen en verklig bild av Slussen, eller verkar konstnären ha gjort
utsikten snyggare eller fulare? _____

5. Hur kan fotografierna hjälpa dig att avgöra om målningen är trovärdig eller
inte? _____

Källmaterial 1. Utsikt över Slussen 1898

Konstnär: Carl August Tholander (1828-1910), Stadsmuseet i Stockholm
<https://stockholmskallan.stockholm.se/post/4717>

Källmaterial 2. Foto på ångspårvagn, 1896

Okänd fotograf, Spårvägmuseet

<https://stockholmskallan.stockholm.se/post/4548>

Källmaterial 3. Foto över Slussen 1896

Okänd fotograf, Stockholms Allmänna Restauran AB, Centrum för näringslivshistoria

<https://stockholmskallan.stockholm.se/post/16333>

Källmaterial 4. Foto över Slussen 1925

Okänd fotograf, Spårvägmuseet

<https://stockholmskallan.stockholm.se/post/12523>

Ytterligare källmaterial från Slussen

Slussbron söderut, 1925. Okänd fotograf, Spårvägmuseet
<https://stockholmskallan.stockholm.se/post/12282>

Ytterligare källmaterial från Slussen

Södermalmstorg, intill kvarteret Järngraven Övra, 1913-1925. Foto: Karl Ransell, Stadsmuseet i Stockholm

<https://stockholmskallan.stockholm.se/post/15585>

Stockholmskällan

